

“ครูไทย” ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในสื่อใหม่¹

สุตารัตน์ แป้นทอง²

สุนทรี โชติติลล³

ไอยเรศ บุญฤทธิ์⁴

รับบทความ 24 สิงหาคม 2568 แก้ไขบทความ 21 ตุลาคม 2568 ตอรับ 26 ตุลาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สื่อชุดความคิดเกี่ยวกับครูไทยในสื่อใหม่ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยตามแนวทฤษฎีการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ โดยเก็บข้อมูลจากยูทูบ (Youtube) จำนวน 30 วิดีทัศน์ และเฟซบุ๊ก (Facebook) จำนวน 6 เพจ ผลการวิจัยพบอุดมการณ์ครูไทยในสื่อใหม่ แบ่งออกเป็น 4 ชุดความคิด ได้แก่ 1) ครูคือแม่พิมพ์ของชาติ 2) ครูคือผู้เสียสละ 3) ครูคือผู้มีบุญคุณ และ 4) ครูคือปुरुชน ในด้านวิถึปฏิบัติทางวาทกรรมพบว่าแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) กระบวนการผลิตและการกระจายตัวบท กระบวนการผลิตถ่ายทอดผ่านทัศนะของผู้กำหนดนโยบายองค์กรอิสระ และผู้ประกอบการอาชีพครู 2) กระบวนการรับและการตีความตัวบท จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้รับสารจากตัวบทโดยตรง และ 2) กลุ่มผู้รับสารจากตัวบทโดยอ้อม ในด้านวิถึปฏิบัติทางสังคมและวิถึปฏิบัติทางวัฒนธรรมพบว่า จำแนกออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) อิทธิพลของความคิดและวัฒนธรรมในสังคมไทยที่มีต่ออุดมการณ์ “ครูไทย” และ 2) ผลของอุดมการณ์ “ครูไทย” ที่อาจมีต่อสังคมไทย งานวิจัยนี้ ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของภาษาในการกำหนดการรับรู้ของสังคมต่อวิชาชีพครู ซึ่งสื่อใหม่จะช่วยให้สังคมไม่ตกอยู่ภายใต้อุดมการณ์ที่ครอบงำ อีกทั้งเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาศักยภาพครูไทยในอนาคต

คำสำคัญ: ครูไทย, อุดมการณ์, สื่อใหม่, วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “ครูไทย” ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในสื่อใหม่ หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการพัฒนาอาชีพ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทยเพื่อการพัฒนาอาชีพ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อีเมล paenthong_s@silpakornu.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อีเมล chotidilok_s2@su.ac.th

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อีเมล yaerd.bo@sed.tu.ac.th

“THAI TEACHER” THE RELATIONSHIP BETWEEN LANGUAGE AND IDEOLOGY IN NEW MEDIA

*Sudarat Paenthong*⁵

*Suntaree Chotidilok*⁶

*Iyared Boonyarit*⁷

Received 24 August 2025; revised 21 October 2025; accepted 26 October 2025

Abstract

This research aims to analyze linguistic strategies that convey ideas about Thai teachers in new media. Using a critical discourse analysis methodology, data were collected from 30 YouTube videos and 6 Facebook pages. The results revealed four sets of ideologies for Thai teachers in new media: 1) Teachers as national role models, 2) Teachers as sacrificers, 3) Teachers as benefactors, and 4) Teachers as ordinary people. In terms of discourse practices, the results were divided into two parts: 1) the production and distribution process of texts, which is the production and distribution process through the perspectives of policymakers, independent organizations, and teachers, and 2) the reception and interpretation process of texts. These are divided into two groups: 1) those receiving information directly from texts, and 2) those receiving information indirectly from texts. In terms of social practices and cultural practices, the findings can be categorized into two main issues: 1) the influence of Thai social thought and culture on the "Thai Teacher" ideology; and 2) the potential impact of the "Thai Teacher" ideology on Thai society. This research highlights the role of language in shaping society's perception of the teaching profession. New media can help society avoid being swayed by dominant ideologies and serve as an important guideline for promoting change and developing the potential of Thai teachers in the future.

Keywords: Thai Teacher, Ideology, New Media, Critical Discourse Analysis

⁵ Master's Degree Student in Thai for Career Development, Faculty of Arts, Silpakorn University Email: paenthong_s@silpakorn.edu

⁶ Assistant Professor Dr., Faculty of Arts, Silpakorn University. Email chotidilok_s2@su.ac.th

⁷ Assistant Professor Dr., Associate Dean for Research and Academic Services, Thammasat University. Email iyaerd.bo@lsed.tu.ac.th

บทนำ

“ครู” เป็นอาชีพที่ได้รับการยกย่อง เชิดชู ไม่ใช่เฉพาะประเทศไทยที่ให้ความสำคัญกับอาชีพครูแต่ทั่วโลกให้ความสำคัญกับครูเช่นกัน จึงมีการกำหนดให้วันที่ 5 ตุลาคมของทุกปี เป็น “วันครูโลก” (World Teacher’s Day) นับตั้งแต่พุทธศักราช 2537 จนถึงปัจจุบัน เพื่อเฉลิมฉลอง สร้างมาตรฐาน และยกระดับอาชีพครูสู่สากล ส่วนวันครูในประเทศไทย หลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488 นั้น มีการกำหนดวันครูครั้งแรกในปีพุทธศักราช 2500 ตรงกับวันที่ 16 มกราคมของทุกปีตามมติคณะรัฐมนตรี เพื่อเป็นการระลึกพระคุณครู แสดงถึงความกตัญญู การเคารพต่อครูผู้มีพระคุณแก่ศิษย์ การยอมรับบทบาทของครูในฐานะผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ศิษย์

นับว่าครูมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษานำไปสู่เป้าหมายสูงสุด ดังที่พระครูสุตวรธรรมกิจ และพระมหากษัตริย์ไทย สฤษีโร (2563: 21) กล่าวว่า ครูไทยเป็นหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ และเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการศึกษานานาชาติ ตลอดกาล เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพต่อครูและเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียน ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2546 ได้บัญญัติคำว่า “ครู” และให้ความหมายว่า บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน และพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2554: 235) ให้ความหมาย “ครู” หมายถึง น. ผู้สั่งสอนศิษย์, ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ ครูไทยจึงเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาและเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการศึกษานานาชาติเป็นอย่างมาก

“ครูไทย” ได้รับการยกย่องว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม โดยมีจรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติตน เพื่อธำรงไว้ซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีของวิชาชีพ แต่ในทางปฏิบัติกลับต้องเผชิญกับแรงกดดัน ความคาดหวัง และปัญหาหลากหลาย ทั้งในด้านการทำงานและจิตใจ ซึ่งส่งผลให้ศักยภาพของครูไทยถูกกดทอนและประสิทธิภาพในการทำงานถดถอยลง

สอดคล้องกับวิไลลักษณ์ เกื่อนคำแสน (2565: 676) กล่าวโดยสรุปว่า ภาระงานอื่นนอกเหนือจากงานสอน ทำให้ครูมีเวลาเตรียมการสอนและมีสมาธิในการสอนน้อยลง ส่งผลให้ประสิทธิภาพการสอนลดลง แม้อาชีพครูเป็นอาชีพที่สังคมให้เกียรติ เคารพบูชา ได้รับการไว้วางใจจากสังคม และถือเป็นอาชีพที่มีความมั่นคง แต่กลับพบครูไทยจำนวนไม่น้อยตัดสินใจลาออกจากราชการ และอธิบายปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบโครงสร้างของการทำงานผ่านสังคมออนไลน์ และอีกหนึ่งเหตุการณ์ที่สร้างความสะเทือนใจให้กับวงการศึกษาศาสนาและสังคมเป็นอย่างมาก คือ เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2568 ครูท่านหนึ่งได้จบชีวิตลง เนื่องจากสภาวะความเครียดจากภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากหน้าที่การสอน อาทิ พักผ่อนไม่เพียงพอ การเงิน และเขียนข้อความสุดท้ายว่า “ฝากถึงกระทรวงให้ช่วยเห็นใจครูการเงินและพัสดุด้วยนะคะ อย่าให้ต้องทำงานหนักและเสี่ยงชีวิตแบบนี้เลย” ปัญหาเหล่านี้ฝังรากลึกในระบบการศึกษามายาวนาน และไม่ได้รับการแก้ไข ปัญหาอย่างจริงจัง ทั้งนี้ยังปรากฏการสร้างวาทกรรมเพื่อกลบปัญหามากกว่าการแก้ไขอย่างแท้จริง ทำให้ครูต้องยอมรับ อดทน และแบกรับภาระกับปัญหาที่ประสบอยู่

วาทกรรมที่เกี่ยวกับ “ครู” ปรากฏในสังคมมากมาย อาทิ “ครูคือผู้เสียสละ” สร้างเพื่อปกปิดปัญหาของระบบโครงสร้างทางการศึกษา ด้วยภาระหน้าที่มากเกินไปจนเกินความรับผิดชอบ ของบุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ แต่ถ้าบุคคลใดทำงานด้วยความตั้งใจ เสียสละ อุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่ ก็จะได้รับยกย่อง เชิดชู ว่าเป็นครูอย่างแท้จริง อาจกล่าวได้ว่าวาทกรรมคือภาษาที่ฝังอุดมการณ์และสะท้อนความสัมพันธ์เชิงอำนาจแก่การรับรู้ของคนในสังคม และ “ภาษาในสื่อใหม่” จึงเป็นกระบวนการสร้างและต่อรองความหมายของครูไทยต่อสาธารณชน เช่น “ครูคือปูชนียชน” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“หยุดความเชื่อ ‘ครูต้องเสียสละ’ เพราะครูก็เป็นคน เหนื่อยเป็น เครียดเป็น จะจุดประกายใคร ถ้าไฟตัวเองริบหรี่ #ข่าวกรุงเทพธุรกิจ

(เฟซบุ๊กเพจครูวันดี 17 มกราคม 2568)

จากตัวอย่างพบกลวิธีการใช้แฮชแท็ก (#) คือ การใช้เครื่องหมาย (#) นำหน้าคำหรือวลี เพื่อแสดงที่มาหรือคำสืบค้น งานวิจัยนี้พบกลวิธีการใช้แฮชแท็กเพื่อแสดงที่มาของข้อมูลดังกล่าว

ครูจึงหยิบยกประโยคที่ตรงใจครูไทยมาเผยแพร่ต่อ เนื่องจากประโยคดังกล่าวเป็นการต่อรองกับกระแสหลัก โดยการใช้แสดงเหตุและผลว่า “ครูคือปุณฺณ” เนื่องจากคนส่วนใหญ่ทั้งผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพครูและผู้ที่ประกอบอาชีพครู ต่างก็ยังมีอคติความเชื่อเดิมที่ว่า “ครูคือผู้เสียสละ”

ครูไทยจึงใช้สื่อใหม่เป็นเครื่องมือหรือพื้นที่สำคัญในการสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะบางปัญหาอาจไม่สามารถระบายหรือกล่าวถึงในพื้นที่ทางการได้ ถือว่าเป็นกระบอกเสียงให้กับ “ครูไทย” ถ่ายทอดปัญหา เรื่องราว และความรู้สึกผ่านตัวอักษรบนโลกออนไลน์ แสดงให้เห็นถึงการท้าทายหรือต่อรองกับกระแสหลัก ปัจจุบันสื่อมีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลต่อทุกระดับของสังคม ตั้งแต่พลเมืองไปจนถึงระดับพลโลก โดยสื่อใหม่ทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนภาพของสังคม และเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดค่านิยม เจตคติ และการรับรู้ของประชาชน วิกานดา พรสกุลวานิช (2567: 7) กล่าวว่าโดยสรุปว่า สื่อใหม่ หมายถึง สื่อที่ใช้อินเทอร์เน็ต ระบบดิจิทัล หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เป็นตัวเชื่อมต่อเพื่อการติดต่อสื่อสาร เป็นที่นิยมในยุคปัจจุบัน สื่อใหม่ส่วนใหญ่เป็นสื่อสำหรับการสื่อสารสองทางและหลายทางสามารถตอบโต้ และแสดงความคิดเห็นอย่างทันท่วงที สื่อใหม่จึงกลายเป็นช่องทางสำคัญในการสื่อสารและหล่อหลอมความคิดเห็นของคนในสังคม ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา “ครูไทย” ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในสื่อใหม่ โดยเฉพาะสื่อสังคม (Social Media) ผ่านเครือข่ายสังคม เฟซบุ๊ก (Facebook) และยูทูบ (Youtube)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาตามแนวทางทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) หรือ CDA โดยใช้กรอบมิติทั้งสามของทฤษฎีของแฟร์คล็อฟ (Fairclough 1995: 59) มาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาและวิเคราะห์ภาษาในฐานะเป็นเครื่องมือที่สื่อถึงระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาที่สะท้อนความคิดของคนในสังคม อุดมการณ์ “ครูไทย” ในสื่อใหม่ทั้งผู้กำหนดนโยบาย องค์กรอิสระ และผู้ประกอบอาชีพครู ถือเป็นแนวคิดหนึ่งในการนำความรู้ทางภาษาและปริบทสังคมทางวัฒนธรรม มาประกอบการวิเคราะห์ทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

งานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่ศึกษาเกี่ยวกับภาพยนตร์และบทเพลงเกี่ยวกับครู อาทิ กานต์ธีรา สมาลวงษ์, ณัฏชา ศรีลาชัย, อธิรญา หวังสวัสดิ์ปรีชา และ พรหมมินทร์ ประไพพงษ์ (2566) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์ครูไทยในสื่อภาพยนตร์

โฆษณาชวนเชื่อโอเลฟว่น และธนัชพร ฉันทาภิสิทธิ์ (2563) ศึกษาเรื่องวาทกรรมความเป็นครูไทย ในบทเพลงประกอบพิธีไหว้ครูในสถาบันผลิตครู พบวาทกรรมที่มีชุดความคิดตรงกันคือ ครูคือผู้เสียสละ ส่วนพิชญาวี ทองกลาง (2564) ศึกษาเรื่อง “ภาษากับภาพแทนครู ในวาทกรรมเพลงไทยตามแนวทางวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์” และธารรัตน์ เป็ดทิพย์ และมารศรี สอทิพย์ (2561) ศึกษาเรื่องภาพแทนครูในบทเพลง ชุด “ครูในดวงใจ” เป็นการศึกษาภาพแทนของครู ทั้งภาพแทนครูที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ อย่างไรก็ตามงานวิจัยดังกล่าว เก็บข้อมูลจากเพลงและภาพยนตร์อย่างเดียวนั้น ไม่ได้ศึกษากลุ่มชุดความคิดของผู้ผลิตสื่อใหม่ของผู้กำหนดนโยบาย องค์กรอิสระ และผู้ประกอบการอาชีพครู ซึ่งจะเห็นชุดความคิดที่เหมือนหรือแตกต่างกันของมุมมองคนในและคนนอก ซึ่งเป็นกลุ่มข้อมูลที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สื่อชุดความคิดเกี่ยวกับครูไทยในสื่อใหม่ และวิเคราะห์วิธีปฏิบัติทางวาทกรรมและวิธีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมครูไทยในสื่อใหม่ ตามแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ของ Fairclough เพื่ออธิบายว่าตัวบทถ่ายทอดอุดมการณ์หรือชุดความคิดใด ด้วยกลวิธีทางภาษาแบบใด และวาทกรรมเหล่านั้นประกอบสร้างสังคมและถูกกำหนดโดยสังคมได้อย่างไร มีปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อวาทกรรมเหล่านั้นอย่างไร ผลการวิเคราะห์จะทำให้เห็นถึงความสำคัญของภาษาในการประกอบสร้าง ชุดความคิดของ “ครูไทย” เพื่อสร้างความตระหนักรู้และรู้เท่าทันวาทกรรม เพื่อไม่ให้ถูกครอบงำทางความคิดซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาศักยภาพวิชาชีพครูไทยในอนาคต

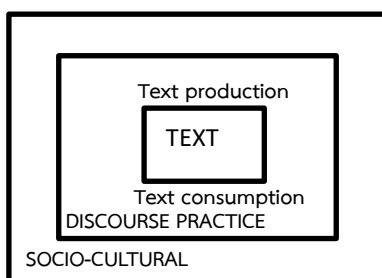
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สื่อชุดความคิดเกี่ยวกับครูไทยในสื่อใหม่
2. เพื่อวิเคราะห์วิธีปฏิบัติทางวาทกรรมและวิธีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมครูไทยในสื่อใหม่

แนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ครูไทยในสื่อใหม่ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยอาศัยแนวทางวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (CDA) ของ Fairclough (1995: 59) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เนื่องจากเป็นแนวคิดสำคัญของงานวิจัยที่จะช่วยให้เห็นความคิดความเชื่ออยู่เบื้องหลังวาทกรรมครูไทยในสื่อใหม่ ได้แก่ การวิเคราะห์ตัวบท (text) วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (discourse practice) และวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม (socio-cultural practice) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบการวิเคราะห์วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของ Fairclough (1995)

(ที่มา: Fairclough, 1995: 59)

กรอบที่ 1 การวิเคราะห์ตัวบท ได้แก่ ภาษาพูดและภาษาเขียน ในงานวิจัยนี้ คือ ข้อมูลภาษาเกี่ยวกับครูไทยที่ปรากฏในสื่อใหม่จากยูทูบ (Youtube) และเฟซบุ๊ก (Facebook)

กรอบที่ 2 การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม ได้แก่ กระบวนการผลิตและการกระจายตัวบท รวมถึงการตีความและการบริโภคตัวบท ในงานวิจัยนี้ คือ กระบวนการผลิตและการกระจายตัวบทของวาทกรรมครูไทยในสื่อใหม่ รวมถึงการตีความและการบริโภคตัวบทของบุคคลและสังคม

กรอบที่ 3 การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ การกำกับทางสังคมที่มีผลต่อกระบวนการผลิต และการตีความวาทกรรม ตลอดจนผลของวาทกรรมที่มีต่อสังคมในงานวิจัยนี้ คือ บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อชุดความคิดของครูไทยที่ปรากฏในสื่อใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การรวบรวมข้อมูลและตัวบทในสื่อใหม่ที่เผยแพร่ในรูปแบบสาธารณะ สี่ยูทูป (Youtube) ศึกษาจาก #ครูไทย คัดเลือกเฉพาะวีทัศน์ที่มีเนื้อหาและมุมมองเกี่ยวกับครูไทย จำนวน 30 วีทัศน์ และจากสื่อเฟซบุ๊ก (Facebook) จำนวน 6 เพจ ผู้วิจัยเลือกเฉพาะวาทกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับครูไทย ผลิตโดยผู้กำหนดนโยบายและองค์กรอิสระ จำนวน 3 เพจ และผลิตโดยผู้ประกอบอาชีพครู จำนวน 3 เพจ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือ เพจเฟซบุ๊กที่มีจำนวนผู้กดถูกใจมากที่สุด 3 ลำดับแรกของกลุ่มผู้กำหนดนโยบาย องค์กรอิสระและผู้ประกอบอาชีพครู ตั้งแต่เดือนมกราคม 2568 – มิถุนายน 2568 รวมระยะเวลา 6 เดือน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มผู้ผลิตเฟซบุ๊กเพจ จำนวนผู้กดถูกใจมากที่สุด 3 ลำดับแรกและจำนวนโพสต์ตั้งแต่เดือนมกราคม 2568 – มิถุนายน 2568

กลุ่มเฟซบุ๊กเพจ ผลิตโดยผู้กำหนดนโยบายและองค์กรอิสระ		จำนวนผู้กดถูกใจ	จำนวนโพสต์
1.	ศธ. 360 องศา	2.8 แสนคน	49
2.	สื่อการสอน-ครูนอกเครื่องแบบ	5.6 หมื่นคน	46
3.	ก่อการครู	4.2 หมื่นคน	17
รวม		3.78 แสนคน	112
กลุ่มเฟซบุ๊กเพจ ผลิตโดยผู้ที่ประกอบอาชีพครู			
4.	ครูวันดี	1 ล้านคน	131
5.	ครูบรรจุใหม่ 2019	6.3 แสนคน	99
6.	อะไรอะไรก็ครู	4.6 แสนคน	58
รวม		2.9 ล้านคน	288

3. วิเคราะห์ตัวบท กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์และวิถีปฏิบัติทางวาทกรรม
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับการนำเสนออุดมการณ์ความเป็นครูไทย โดยใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ มาเป็นกรอบในการศึกษาว่า

กลวิธีทางภาษาที่สื่อใหม่ใช้สื่อให้เห็นถึงอุดมการณ์ความเป็นครูไทยอย่างไร และบทบาทของกลวิธีทางภาษาก่อให้เกิดชุดความคิด อุดมการณ์ “ครูไทย”

5. สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และเรียบเรียงรายงานผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่ากลวิธีทางภาษาสัมพันธ์กับอุดมการณ์ “ครูไทย” ในสื่อใหม่ ประกอบด้วย 4 ชุดความคิด ได้แก่ 1. ครูคือแม่พิมพ์ของชาติ 2. ครูคือผู้เสียสละ 3. ครูคือผู้มีบุญคุณ และ 4. ครูคือปราชญ์ มีกลวิธีทางภาษาที่พบ 12 กลวิธี ได้แก่ อุปลักษณ์ การเสนอแนะ การอ้างถึงผลสำรวจ การใช้คำเรียกแทน การใช้คำศัพท์ คำถามเชิงวาทศิลป์ การใช้คำบอกปริมาณ คำแสดงสภาพหรือพฤติกรรมด้านบวก ทศนภาวะ การอ้างถึงบุคคล ปฏิเสธมูลบท และการใช้แฮชแท็ก (#) โดยกลุ่มผู้รับสื่อหลักคือ ผู้ประกอบอาชีพครู และมีกลุ่มเป้าหมายรอง คือ บุคคลทั่วไป สื่อใหม่ที่เกี่ยวข้องกับครูไทยในยูทูบและเฟซบุ๊ก มีการกระจายตัวบทโดยผู้กำหนดนโยบาย องค์กรอิสระ และผู้ประกอบอาชีพครู ดังนี้

1. อุดมการณ์ “ครูไทย” ในสื่อใหม่ ประกอบด้วยชุดความคิดและกลวิธีทางภาษา ดังต่อไปนี้

1.1 ชุดความคิดครูคือแม่พิมพ์ของชาติ เป็นชุดความคิดที่ผลิตโดยผู้กำหนดนโยบายและองค์กรอิสระ วาทกรรมเกี่ยวกับครูที่อยู่คู่กับสังคมไทยมายาวนาน จากบทเพลง “แม่พิมพ์ของชาติ” ของศิลปิน วงศ์จันทร์ ไพโรจน์ ในปีพุทธศักราช 2501 แม่พิมพ์เสมือนต้นแบบ แบบหล่อที่ใช้เป็นแบบในงานพิมพ์, แบบพิมพ์, แท่นพิมพ์ ดังนั้นคำว่าแม่พิมพ์ของชาติจึงหมายความว่า ครูต้องกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนและบุคคลทั่วไปเหมือนแบบที่ถูกพิมพ์ออกมา ทางด้านความรู้และพฤติกรรม ภารกิจที่ครูพึงกระทำหรือจำเป็นต้องกระทำในฐานะแม่พิมพ์ของชาติ (ธงชัย สมบูรณ์ 2561: 51-52) จากวาทกรรมดังกล่าวพบการปลูกฝังอุดมการณ์ เมื่อครูเป็นพิมพ์หรือแบบอย่างที่ดี ศิษย์ก็จะดีตามไปด้วย ครูจึงเสมือนต้นแบบในการปฏิบัติตนแก่ผู้คนในสังคม จากการศึกษาพบกลวิธีทางภาษาที่สะท้อนชุดความคิด ครูคือแม่พิมพ์ของชาติ ประกอบด้วย 4 กลวิธีทางภาษา ได้แก่ อุปลักษณ์ การเสนอแนะ การอ้างถึง และการใช้คำเรียกแทน

1) **อุปลักษณะ** เป็นกลวิธีทางภาษาทำให้เกิดจินตภาพบางอย่างไปยังผู้อ่านสามารถเห็นภาพและเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการกล่าวถึงด้วยการเปรียบเทียบ เพื่อสื่อถึงความคิดของผู้เขียน (จินตนิมิต อังคพนิชกิจ 2561: 209)

ผู้กำหนดนโยบาย

[ครูไทย = เมล็ดพันธุ์]

(1) ... “หากผู้บริหารและครูต้นแบบเป็นผู้นำที่เป็น แบบอย่างในการจัดการเรียนรู้ มีอุดมการณ์จิตวิญญาณความเป็นครูเป็นต้นแบบให้ครูรัก(ษ์)ถิ่นและครูทั่วไปเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ดี มีพลังในการขับเคลื่อนนโยบายเรียนดี มีความสุขของกระทรวงศึกษาธิการของเรา”

(เฟซบุ๊กเพจ ศธ. 360 องศา 7 มิถุนายน 2568)

[ครูไทย = ต้นกล้า]

(2) “รองปลัดศธ. วัชรพล อุดมการณ์ ต้นกล้าข้าราชการยุคใหม่...”

(เฟซบุ๊กเพจ ศธ. 360 องศา 15 มกราคม 2568)

จากตัวอย่างที่ (1) และ (2) พบกลวิธีการใช้อุปลักษณะ มีการเปรียบเทียบครูไทยเป็นเมล็ดพันธุ์ และต้นกล้า ครูไทยเปรียบเป็นพืชพันธุ์ทางการเกษตรทำให้เกิดจินตภาพที่ชัดเจนแสดงถึงการเจริญเติบโตตรงตามพันธุ์ ผลผลิตจึงเป็นไปตามความคาดหวังของผู้ผลิต แม้อาจไม่ได้มีข้อเปรียบเทียบโดยตรงว่าเป็นแม่พิมพ์ เพื่อผลิตพิมพ์เดียวกัน แต่มีการเปรียบเทียบบริบทที่เห็นภาพชัดเจนใกล้เคียงกัน

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่ากลวิธีทางภาษาการใช้อุปลักษณะ โดยกระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้มีอำนาจเกี่ยวข้องทางการศึกษาในฐานะผู้กำหนดนโยบายต้องการปลูกฝังอุดมการณ์ไปสู่ครูและจากครูไปสู่พลเมืองของชาติในอนาคต จะเห็นได้ว่าการแฝงนโยบายเพื่อให้ครูเป็นแรงขับเคลื่อนนโยบายทางการศึกษา อาทิ “นโยบายเรียนดี มีความสุข” ของรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ มีผลเริ่มใช้เมื่อปีการศึกษา 2567

องค์กรอิสระ

[ครู คือ แม่พิมพ์ของชาติ]

(3) “ประเทศไทยเรานะครับ ถ้าเขาเห็นความสำคัญของอาชีพครูเนี่ย ประเทศชาตินี้ ก็ต้องมีความเจริญรุ่งเรือง ไปดูประเทศสิงคโปร์ ไปประเทศอื่น ครูบาอาจารย์ ได้เงินเดือนไม่ต้องพูดถึงนะครับ เห็นความสำคัญอย่างเฉกเช่นอาตมาเนี่ย เห็นความสำคัญกับอาชีพการเป็นพ่อพิมพ์ แม่พิมพ์ของชาติ...”

(ยุทูป ครูอาชีพสำคัญของชาติ 25 มิถุนายน 2024)

จากตัวอย่างที่ (3) พบกลวิธีทางภาษาการใช้อุปลักษณ์ ครู คือ แม่พิมพ์ของชาติ พบการเปรียบเทียบ ปรากฏคำว่า พ่อพิมพ์ และแม่พิมพ์ของชาติ

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่ากลวิธีทางภาษาการใช้อุปลักษณ์ กล่าวโดยบุคคลในสังคมที่ไม่ได้ประกอบอาชีพครู ครูคือแม่พิมพ์ของชาติยังคงเป็นวาทกรรมที่คู่กับครูไทยมาอย่างยาวนาน สะท้อนถึงบทบาทความสำคัญของครู ในฐานะผู้สร้างถ่ายทอดความรู้ คุณธรรม จริยธรรมให้กับสังคม อีกทั้งต้องปฏิบัติตนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งกาย และจิตใจแก่ศิษย์และสังคม ครูจึงต้องปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบหรือข้อกำหนด หลีกเลียงพฤติกรรมที่มีขอบ

ผู้กำหนดนโยบาย

2) การเสนอแนะ กลวิธีการการเสนอแนะการกระทำหรือเสนอแนะแนวทาง

(3) “นายชูศิลป์ วรเดช ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานในพิธีเปิดและบรรยายพิเศษในหัวข้อ “Soft power กับการศึกษาไทยยุคใหม่” โดยเน้นย้ำว่า “Soft power” คือพลังสร้างสรรค์ที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจ โน้มน้าวจิตใจและส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้คนอย่างลึกซึ้ง ครูจึงควรเป็นต้นแบบสร้างแรงบันดาลใจให้แก่เยาวชนถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรมและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ในการสื่อสาร”

(เฟซบุ๊กเพจ ศธ. 360 องศา 29 เมษายน 2568)

จากตัวอย่างที่ (3) พบกลวิธีทางภาษาการเสนอแนะ ปรากฏคำว่า “ควร” เพื่อเสนอแนะสิ่งที่ครูพึงกระทำหรือแนวทางการกระทำ

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่ากลวิธีทางภาษาการเสนอแนะ สื่อที่ผลิตโดยผู้กำหนดนโยบายมีการสอดแทรกนโยบายซอฟพาวเวอร์ (Soft Power) ของรัฐบาล โดยกำหนดให้ครูเป็นต้นแบบ ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการถ่ายทอดนโยบายภาครัฐสู่ผู้เรียนสะท้อนถึงอำนาจในการกำหนดนโยบาย โดยเสนอแนะให้ “ครูไทย” ปฏิบัติเพื่อเป็นแบบอย่างตามนโยบายภาครัฐที่ต้องการ ยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ครูจึงมีส่วนสำคัญต่อนโยบายในการถ่ายทอดรู้หรือการชี้ให้เห็นความสำคัญมรดกภูมิปัญญาไทย ซึ่งเป็นหัวใจหลักของซอฟต์พาวเวอร์ จึงให้ครูเป็นผู้ถ่ายทอด ปลุกฝังเยาวชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของนโยบายดังกล่าว

องค์การอิสระ

3) การอ้างอิง คือ การใช้ถ้อยคำที่เป็นข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเป็นหลักฐานในการอ้างอิง ซึ่งจะทำให้ข้อมูลดังกล่าวได้รับการยอมรับและเกิดความน่าเชื่อถือ (หลู ซินฮุย และเทวาร คำสัตย์ 2565: 159) ในงานวิจัยนี้พบการอ้างอิงผลสำรวจ

(4) “...ถ้านักเรียนได้เห็นแบบอย่างที่ดีของครูแล้ว นักเรียนจะมาเป็นครูมากขึ้นถ้าอิงจากผลสำรวจนี้ แล้วครูที่มีคุณภาพก็จะสูงขึ้นด้วยในระบบ เพราะถ้านักเรียนได้เห็นแบบอย่างที่ดีจากครูในระบบมารุ่นก่อนหน้านี้อแล้ว...”

(ยูทูบเรื่อง ลองฟัง (E)DU Podcast EP.12: มองระบบผลิตครู (5) สังคมมองวิชาชีพครูอย่างไร 28 พฤษภาคม 2021)

จากตัวอย่างที่ (4) พบกลวิธีการอ้างอิง กลวิธีทางภาษานี้แสดงถึงผลสำรวจที่มาจาก Global Teacher Social Status Index จัดโดย Varkey Foundation โดยแสดงให้เห็นว่าถ้าครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ส่งผลให้นักเรียนต้องการประกอบอาชีพครูมากขึ้น เมื่อนักเรียนมีแบบอย่างที่ดีแล้ว ระบบก็จะมีครูที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่ากลวิธีทางภาษาการอ้างถึง ถ้าครูเป็นแบบอย่างที่ดีนักเรียนก็จะต้องการเป็นครูมากขึ้น ส่งผลให้คุณภาพครูก็จะสูงขึ้นด้วย

ผู้กำหนดนโยบาย

4) การใช้คำเรียกแทน เป็นกลวิธีทางภาษาที่ใช้เรียกแทนครูผู้ปฏิบัติตนเพื่อเป็นต้นแบบในการประพฤติตน

(5) “ศธ. ร่วมเชิดชู ครูต้นแบบรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรยัยกย่องเป็นพลังแห่งความดีสู่การสร้างแรงบันดาลใจครูทั่วประเทศ...”

(เฟซบุ๊กเพจ ศธ. 360 องศา 30 มิถุนายน 2568)

จากตัวอย่างที่ (5) พบกลวิธีทางภาษาการใช้คำเรียกแทน ปรากฏคำว่า “ครูต้นแบบ” แทนคำว่า “ครู” เพื่อเป็นแบบอย่างในการประพฤติตนให้แก่บุคคลอื่น

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าการเลือกใช้คำเรียกแทน เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเป็นต้นแบบหรือแบบอย่างในการทำดีของครูไทย เชื่อว่าพลังแห่งความดีจะส่งผลให้ได้รับการยกย่อง สรรเสริญจากหน่วยงานต้นสังกัดและบุคคลทั่วไป การได้รับรางวัลถือเป็นเกียรติในการทำความดีและดำรงตนเพื่อเป็นแบบอย่าง และเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติครูผู้มีผลงานดีเด่นและสร้างคุณประโยชน์ต่อการศึกษา “ครู” แต่อีกนัยหนึ่งก็เป็นสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูแม้จะต้องเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ ในอาชีพ และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับครูอีกหลายคนที่มีเผชิญปัญหาสถานการณ์เดียวกัน

1.2 ชุดความคิดครูคือผู้เสียสละ

1.2.1 ชุดความคิดครูคือผู้เสียสละ เป็นชุดความคิดที่ผลิตโดยผู้กำหนดนโยบายชุดความคิดที่สังคมคาดหวังและชื่นชมอาชีพครู แต่วาทกรรมที่เกิดขึ้นแฝงไปด้วยปัญหาของความปลอดภัยหรือปัญหาที่เกิดขึ้นต่อตัวครูไทยเอง จากการศึกษาพบกลวิธีทางภาษาที่สะท้อนชุดความคิด ครูคือผู้เสียสละ ประกอบด้วย 1 กลวิธีทางภาษา ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์

1) การเลือกใช้คำศัพท์ การเลือกใช้คำศัพท์ที่สื่อถึงสุมเสี่ยงอันตราย แสดงถึงความไม่ปลอดภัยต่อหน้าที่การงานและชีวิต

(6) “...พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ผู้วายชนม์ เนื่องจาก
ขณะที่ยังมีชีวิตได้ปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะเป็นการเสี่ยงอันตรายต่อชีวิต
จนได้รับอันตราย ถึงแก่ความตาย โดยร่วมกันปกป้อง ดูแล ให้ความ
ช่วยเหลือ และไม่ทอดทิ้งนักเรียน โรงเรียนวัดเขาพระยาสังฆาราม ตำบล
ลานสัก อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี จากอุบัติเหตุรถทัศนศึกษาประสบ
อุบัติเหตุทางถนนจนเกิดไฟลุกไหม้ทั้งคัน

(เฟซบุ๊กเพจ ศธ. 360 องศา 9 เมษายน 2568)

จากตัวอย่างที่ (6) พบกลวิธีทางภาษาการเลือกใช้คำศัพท์ ปรากฏคำว่า
“เสี่ยงอันตราย” “ได้รับอันตราย” “ถึงแก่ความตาย” แสดงให้เห็นถึงความเสี่ยง หรือ
ความไม่ปลอดภัยต่อชีวิตของครูไทย

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าการเลือกใช้คำศัพท์ แสดงให้เห็นชีวิตครูไทย
มีความเสี่ยงจากอันตรายหรือความไม่ปลอดภัยที่เกิดขึ้น แต่ครูยังคงยึดมั่นในอุดมการณ์
ครูสละชีวิตในการดูแลลูกศิษย์จนวาระสุดท้ายของตน

1.2.2 ชุดความคิดครูคือผู้เสียสละ เป็นชุดความคิดที่ผลิตโดยผู้ประกอบอาชีพครู
จากการศึกษาพบกลวิธีทางภาษาที่สะท้อนชุดความคิด ครูไทยคือผู้เสียสละ ประกอบด้วย
4 กลวิธีทางภาษา ได้แก่ การใช้คำบอกปริมาณ การใช้คำแสดงสภาพหรือพฤติกรรมด้านบวก
การใช้คำแสดงทัศนภาวะ และการอ้างถึงบุคคล

1) การใช้คำบอกปริมาณ เป็นกลวิธีทางภาษาที่ใช้คำเพื่อบ่งบอกถึงจำนวน
ในงานวิจัยนี้มีคำที่บ่งบอกถึงภาระงานครู ส่งสารให้ผู้อ่านเห็นภาพการทำงานและภาระ
ที่มากเกินไปของครูไทย

(8) การเป็นครูในยุคปัจจุบัน ไม่ได้มีแค่หน้าที่ “สอน” แต่ยังต้องเป็น
นักบริหาร จัดการเวลา นักจิตวิทยา นักเอกสาร วันหยุดที่ใครหลายคนได้พัก...
อาจเป็นวันที่ครูยังต้องนั่งเคลียร์งาน รายงาน ความก้าวหน้า โครงการ
เอกสารกองใดที่ไม่มีวันจบ หลายครั้งต้องเสียเวลาส่วนตัว เพื่อทำหน้าที่ให้

สมบูรณ์ แม้จะเหนื่อย แต่ขอให้รู้ว่า “ความพยายามของครู” มีคุณค่าเสมอ
สู่ต่อไปนะ...เพราะแววตาของเด็ก ๆ กำลังรอครูที่ไม่ยอมแพ้คนนี้อยู่

(เฟซบุ๊กเพจครูบรรจุนิใหม่ 2019 13 เมษายน 2568)

จากตัวอย่างที่ (8) พบกลวิธีทางภาษาการใช้คำบอกปริมาณ ใช้ในการแสดง
ความคิดเห็นของผู้ประกอบอาชีพครู ปรากฏคำว่า “หลายครั้ง” “ไม่มีวันจบ” แสดงถึง
สภาพการทำงานของครูไทย ปัญหาที่ครูต้องเผชิญอยู่บ่อยครั้ง ครูไทยแม้จะรู้ถึงปัญหาที่
เกิดแต่ต้องทำหน้าที่ครูให้สมบูรณ์ที่สุด ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อสร้างคุณค่า
แต่อาชีพครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพต่อวิชาชีพ

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าพบกลวิธีการใช้คำบอกปริมาณ เพื่อแสดงให้เห็น
ว่าหลายครั้งที่ครูต้องสละเวลาส่วนตัว ทำงานเอกสารที่นอกเหนือภาระหน้าที่ในการสอน
เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่สมบูรณ์ หากไม่ทำภาระงานอื่นที่ได้รับมอบหมายอาจมีผล
ในการประเมินเงินเดือน ส่งผลกระทบในชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัว ครูไทย
แม้จะรับรู้ถึงปัญหา แต่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ชุดความคิดครูคือผู้เสียสละ เป็นตัวกำหนด
การกระทำของครูไทย ต้องจำยอมกับภาระหน้าที่หรือขอบเขตงานที่มากจนกินเวลาชีวิตส่วนตัว

2) การใช้คำแสดงสภาพหรือพฤติกรรมด้านบวก การใช้คำหรือกลุ่มคำ
ที่อธิบายถึงสภาพของสิ่งที่กล่าวถึงหรืออธิบายพฤติกรรม ให้เป็นไปตามพฤติกรรมที่
พึงประสงค์ (อรวี บุณนาค 2562: 162)

(9) “วันที่ได้เป็นครู คือวันที่หัวใจเต้นแรงด้วยความภาคภูมิใจ แม้เส้นทาง
ข้างหน้าจะไม่ง่าย แต่เต็มเปี่ยมด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ ทุกก้าวที่เดินคือการให้
ไม่ใช่แค่ความรู้ แต่คือความหวังและอนาคต ครูคือผู้เสียสละที่ยอมเหนื่อย
เพื่อรอยยิ้มของเด็ก ๆ ทุกคน และจะขอทำหน้าที่นี้ ด้วยจิตวิญญาณแห่ง
ความเป็น “ครู” อย่างแท้จริง”

(เฟซบุ๊กเพจครูบรรจุนิใหม่ 2019 12 เมษายน 2568)

จากตัวอย่างที่ (9) พบกลวิธีทางภาษาการใช้คำแสดงความรู้สึกด้านบวก ปรากฏคำว่า “ภาคภูมิใจ” “มุ่งมั่น” “ตั้งใจ” “การให้” “เสียสละ” เป็นการแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นของผู้ประกอบอาชีพครูด้วยการใช้คำแสดงความรู้สึกด้านบวกต่ออาชีพ

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่ากลวิธีทางภาษาการใช้คำแสดงความรู้สึกด้านบวก แสดงให้เห็นถึงครูไทยมีความเชื่อมั่น ศรัทธา ต่ออาชีพครู พยายามมองข้ามปัญหาหรืออุปสรรค การใช้แสดงความรู้สึกด้านบวกคือ การสร้างพลัง แรงใจ ต่อผู้ปฏิบัติหน้าที่เช่นกันคำเหล่านี้ ส่งผลต่อการกระทำของผู้ประกอบอาชีพครู และครูไทยยังดำเนินตามกรอบในการปฏิบัติ คือจรรยาบรรณความเป็นครูและอุดมการณ์ของครูไทย

3) การใช้คำแสดงทัศนภาวะ คือ การที่ผู้ส่งสารแสดงความคิดหรือเจตคติ เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ (Simpson 1993 อ้างถึงใน คชาธิป พาณิชตระกูล 2556: 130)

(10) เป็นครูต้องสอน ต้องสั่ง ต้องสร้าง ต้องเสียสละ ต้องเข้าใจ ต้องอดทน ต้องทำได้ทุกอย่าง...แต่พอเหนื่อย พอท้อ พอร้องไห้...กลับต้องกลืนมันลงไป เพราะแม้แต่ความรู้สึกของตัวเอง ยังไม่มีสิทธิ์เรียกร้อง

(เฟซบุ๊กเพจครูวันดี 3 กุมภาพันธ์ 2568)

จากตัวอย่างที่ (10) พบกลวิธีทางภาษาการใช้คำแสดงทัศนภาวะ ปรากฏคำว่า “ต้อง” เพื่อเน้นย้ำการกระทำ ครูไทยต้องเสียสละ อดทน ต้องทำได้ทุกอย่าง และ ยังแทรกอารมณ์ความรู้สึกตัดพ้อ น้อยใจ ในการแบกรับความเหนื่อย ความท้อ เมื่อประสบ ปัญหาไม่สามารถเรียกร้องอะไรได้

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่ากลวิธีทางภาษาการใช้คำแสดงทัศนภาวะ ตอกย้ำอุดมการณ์ครูคือผู้เสียสละ ครูต้องทำได้ทุกอย่างตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมาย ในฐานะผู้ปฏิบัติ ความเหนื่อยล้า หรือเสียงของครูเวลาที่เผชิญปัญหาหากกลับไม่มีใครได้ยิน หรือได้รับการช่วยเหลือจากใคร

4) การอ้างถึงบุคคล คือ การกล่าวถึงบุคคลอื่น

(11) “...จากกรณี “ครูมัท” ได้เขียนจดหมายฉบับสุดท้ายก่อนเสียชีวิตเล่าถึงความเครียดที่ต้องเผชิญอย่างหนัก จากเรื่องการทำงาน การเงิน การบัญชี ที่เธอต้องอยู่กับงานที่ ค้างค้ำและแก้ไขได้ยาก ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการที่ไม่มีประสิทธิภาพภายในโรงเรียน เพื่อเป็นการไว้อาลัยต่อการจากไป และเป็นการแสดงจุดยืนต่อวิชาชีพครูและต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพ ที่ต้องเผชิญกับปัญหาภาระงาน และระบบที่ไม่เอื้อต่อการทำหน้าที่ครูให้กระทรวงศึกษาธิการ และผู้ที่เกี่ยวข้องทบทวนแก้ไขปัญหายอย่างเร่งด่วน จึงขอเชิญชวนร่วมแต่งชุดดำตลอดสัปดาห์นี้ แสดงพลังต่อสู้ความไม่เป็นธรรมจากระบบที่กดทับครู ขอแสดงความเสียใจและขอให้ผู้เสียชีวิตไปสู่สุคติ”

(เฟซบุ๊กเพจอะไรอะไรก็ครู 16 มิถุนายน 2568)

จากตัวอย่างที่ (11) พบกลวิธีทางภาษาการอ้างถึงบุคคล นั่นคือ “ครูมัท” ข้าราชการครูของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดบุรีรัมย์

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่ากลวิธีทางภาษาการอ้างถึง “ครูมัท” ครูผู้ยอมเสียสละแม้แต่ชีวิตของตน การอัตวินิบาตกรรมพร้อมกับเขียนจดหมายเพื่อระบายความรู้สึก อีกทั้งตีแผ่ความจริงในฐานะผู้ปฏิบัติงาน เนื่องด้วยความเครียด ความกดดันสะสมจากภาระหน้าที่ นอกเหนือจากการสอน แต่ครูไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เพราะคือความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย อาทิ การเงิน พัสดุ หากผิดพลาดอาจส่งผลต่อชีวิตเช่นกัน ถูกตั้งกรรมการสอบสวนและเป็นคดีความทางกฎหมายซึ่งส่งผลกระทบต่ออนาคตของครูไทย ครูมัทแสดงจุดยืนเพื่อเรียกร้องต่อสู้กับความไม่เป็นธรรมในระบบราชการ การอัตวินิบาตกรรมนี้เพื่อเป็นกระบอกเสียงให้ถึงไปยังกระทรวงศึกษาธิการและผู้ที่เกี่ยวข้องทบทวนแก้ไขปัญหายอย่างเร่งด่วน การเสียสละชีวิตตนเพื่อให้เสียงของครูดังขึ้น

1.3 ครูคือผู้มีบุญคุณ เป็นชุดความคิดที่ผลิตโดยองค์กรอิสระ อาชีพครูได้รับการยกย่อง ควรแก่เคารพนับถือ แม้ว่าครูจะได้รับการยกย่องจากศิษย์แต่ความสุข

ในทางปฏิบัติหน้าที่ที่กลับถดถอยลง จากการศึกษาพบกลวิธีทางภาษาที่สะท้อนชุดความคิดครูคือผู้เสียสละ ประกอบด้วย 1 กลวิธีทางภาษา ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์

1) การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ แต่เว้นที่ว่างให้ผู้อ่านได้คิดหาคำตอบเองและผู้เขียนคาดหวังให้ผู้อ่านคิดต่อให้ได้อย่างถูกต้องตรงกับที่ผู้เขียนต้องการ (ธีระ บุชบกแก้ว 2553: 61)

(12) “พระคุณที่สาม (ยัง) จดงามแจ่มใส (อยู่ไหม?)” เพลงไหว้ครูที่คุ้นหูตั้งแต่จำความได้ กำลังสร้างความเชื่อ นำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ความเป็นครูไทยที่ “จดงาม แจ่มใส” เต็มไปด้วยพลังที่พร้อมอุ้มชูลูกศิษย์ ประโยคจบเพลงพระคุณที่สาม “ให้ครูมีความสุขชั่ววันรัตน” จะสามารถเกิดขึ้นได้อย่างไรหากสถานการณ์ปัจจุบันของครูบางส่วน เต็มไปด้วยภาระงานที่ล้นมือ เบียดเบียนเวลาสอนและเวลาพักผ่อน จนหลงลืมไปว่าภาระหน้าที่นอกเหนือขอบเขตงานเหล่านั้นควรเป็นของใคร?

(เฟซบุ๊กเพจก่อการครู, 16 มกราคม 2568)

จากตัวอย่างที่ (12) พบกลวิธีการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ กระตุ้นให้ผู้อ่านได้ติดตาม “พระคุณที่สาม (ยัง) จดงามแจ่มใส (อยู่ไหม?)” พระคุณที่สาม คนทั่วไปรับรู้ว่ายหมายถึง “ครู” ค่านิยมที่มาจากเพลง “พระคุณที่สาม” ประพันธ์โดยนายสุเทพ โชคสกุล มักใช้ในพิธีไหว้ครูเพื่อระลึกพระคุณครู ซึ่งเป็นบุคคลที่ทุ่มเททั้งร่างกาย แรงใจ อบรมสั่งสอนวิชาความรู้ คุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เป็นคนที่สมบูรณ์ ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า กลวิธีทางภาษาการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ กระตุ้นให้ผู้อ่านถกเถียงกัน ว่าผู้มีบุญคุณที่ศิษย์เคารพยกย่อง หวังให้ครูพบแต่ความสุข แต่ทางปฏิบัตินั้นครูไทยเผชิญ ด้วยภาระงานที่มากเกินไปทำให้ไม่มีความสุขในชีวิต ด้วยภาระงาน สังคม นโยบายทางการศึกษา จนเกิดความเครียดสะสม และอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ สะท้อนการจัดการระบบโครงสร้างการศึกษาที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตครูไทย

1.4 ชุดความคิดครูคือปุถุชน

1.4.1 ชุดความคิดครูคือปุถุชน เป็นชุดความคิดที่ผลิตโดยองค์กรอิสระ สะท้อนความคิดของครูไทย ในฐานะปุถุชน ครูอาจไม่ได้ดีไปทุกสิ่ง ครูก็มีอารมณ์ ความรู้สึก

ประพจน์ดีบ้างไม่ดีบ้างเหมือนคนทั่วไป อย่าคาดหวังครูเกินจากมนุษย์คนหนึ่ง จากการศึกษาพบกลวิธีทางภาษาที่สะท้อนชุดความคิด ครูคือปุณฺชน 1 กลวิธี ได้แก่ ปฏิเสธมูลบท

1) **ปฏิเสธมูลบท** การใช้มูลบทรูปแบบหนึ่ง ใช้ถ้อยคำปฏิเสธเพื่อแย้งกับความคิดความเชื่อที่มีอยู่ก่อน (Fairclough 1992 อ้างถึงใน ประเสริฐ รุณรา และสุนทรี โชติติติก 2567: 46)

(13) “จะคาดหวังยังงี้ก็แล้วแต่ แค่อ่าลืมนะว่า “อาชีพรู” ก็ประกอบด้วยมนุษย์คนหนึ่ง ไม่ใช่เครื่องจักร ไม่ใช่หุ่นยนต์ ไม่ใช่ฮีโร่จากหนังเรื่องไหน แค่นครรรรดาคนหนึ่งที่ยพยายามยิ้มแม่วันที่ใจมันไม่ไหว...”

จากตัวอย่างที่ (13) พบกลวิธีการปฏิเสธมูลบท ปรากฏคำว่า “ไม่ใช่” ปฏิเสธความเชื่อที่ว่า ครูคือผู้เสียสละ ผู้เขียนพยายามสื่อว่าครูก็คือคนธรรมดาเหมือนบุคคลทั่วไป

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่ากลวิธีทางภาษาการปฏิเสธมูลบท ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพครู พบการปฏิเสธวาทกรรมครูคือผู้เสียสละ และพยายามจะเข้าใจตัวความเป็นมนุษย์คนหนึ่งของคุณครู

1.4.2 **ชุดความคิดครูคือปุณฺชน** เป็นชุดความคิดที่ผลิตโดยผู้ประกอบอาชีพครู จากการศึกษาพบกลวิธีทางภาษาที่สะท้อนชุดความคิด ครูไทยคือปุณฺชน 2 กลวิธี ได้แก่ อุปลักษณ์ และการใช้แฮชแท็ก (#)

1) **อุปลักษณ์** เป็นกลวิธีทางภาษาทำให้เกิดจินตภาพบางอย่างไปยังผู้อ่านสามารถเห็นภาพและเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการกล่าวถึงด้วยการเปรียบเทียบ เพื่อสื่อถึงความคิดของผู้เขียน (จันทิมา อังคพนิกขกิจ 2561: 209)

(14) “เป็นครูเทาๆ ไม่ได้ดีเต็มร้อย แต่อย่างน้อยก็ไม่เคยทิ้งเด็ก ๆ”

(เฟซบุ๊กเพจ ครูบรรจใหม่ 2019, 24 กุมภาพันธ์ 2568)

จากตัวอย่างที่ (14) พบกลวิธีทางภาษาอุปลักษณ์ พบการเปรียบ “ครูเทาๆ” แสดงให้เห็นว่าครูอาจจะไม่ใช่ผู้ประพจน์ดีเสมอไป อาจมีความดีและไม่ดีบ้างปะปนกันไป

ผู้ประพาศติดยอมเสมือนสืขาว ผู้ประพาศติชั่วเสมือนสืดำ ครุจึงเสมือนสืขาวผู้เพียบพร้อม
ด้วยความดีตามมุมมองของคนในสังคม

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่ากลวิธีทางภาษาอุปลักษณ์ อาชีพรุได้รับ
การเคารพบูชาว่าเป็นผู้ประพติดี แต่ผู้ประกอบวิชาชีพรุพยายามสื่อถึงว่าครูไม่ได้ดีทุกอย่าง
อาจมีการกระทำหรือพฤติกรรมด้านลบปะปนอยู่ในตัวตนของครู สะท้อนความคิดว่า
ครูเป็นมนุษย์คนหนึ่งเท่านั้น ที่มีความดีความชั่วเสมือนคนทั่วไป

2) การใช้แฮชแท็ก (#) การใช้เครื่องหมาย (#) นำหน้าคำหรือวลี เพื่อแสดงที่มาหรือคำสับสน

(15) “หยุดความเชื่อ “ครูต้องเสียสละ” เพราะครูก็เป็นคน เหนื่อยเป็น
 เครียดเป็น จะจุดประกายใคร ถ้าไฟตัวเองริบหรี่ #ข่าวกรุงเทพธุรกิจ

(เฟซบุ๊กเพจครูวันดี 17 มกราคม 2568)

จากตัวอย่างที่ (15) พบกลวิธีการใช้แฮชแท็ก (#) เพื่อแสดงที่มาของข้อมูลดังกล่าว ครูจึงหยิบยกประโยคที่ตรงใจครูไทยมาเผยแพร่ต่อ พยายามปฏิเสธวาทกรรมที่เกิดขึ้นว่า ครูเป็นเพียงป่ลูกชน คนธรรมดาคนหนึ่งเท่านั้น

2. วิธีปฏิบัติทางวาทกรรมที่สัมพันธ์กับอุดมการณ์ “ครูไทย”

ผู้วิจัยจำแนกการวิเคราะห์หัตถิปฏิบัติทางวาทกรรม แบ่งออก 2 ส่วน คือ 1) กระบวนการผลิตและการกระจายตัวบท 2) กระบวนการรับและการตีความตัวบท เพื่อให้ทราบถึงการประกอบสร้างความหมายของ “ครูไทย” ในสื่อใหม่ ปรากฏดังนี้

1) กระบวนการผลิตและการกระจายตัวบท

กระบวนการผลิตและกระจายตัวบท จะช่วยให้เข้าใจการสื่อสารมากขึ้น การผลิตตัวบท “ครูไทย” ในสื่อใหม่นั้น ถูกถ่ายทอดผ่านทัศนะ มุมมองของผู้กำหนดนโยบาย องค์กรอิสระ และผู้ประกอบการอาชีพครู

ส่วนการกระจายตัวบทนั้น เป็นการแสดงทัศนะโดยแพร่กระจายตัวบทผ่านสื่อใหม่ในสังคมออนไลน์ คือ เฟซบุ๊กและยูทูบ จะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่

1. ผู้กำหนดนโยบาย คือ กระทรวงศึกษาธิการ มีการกำหนดพฤติกรรมของครูให้เป็นไปตามกรอบปฏิบัติ โดยอาศัยจรรยาบรรณวิชาชีพครูและระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อกำหนดภาพลักษณ์และให้เป็นไปตามความเชื่อของสังคมว่าครูเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติ แต่อีกนัยยะก็แฝงนโยบายทางภาครัฐตามรัฐบาลนั้น ๆ ครูจำเป็นต้องสนองนโยบายในฐานะผู้ปฏิบัติที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ นโยบายจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ครูเป็นส่วนสำคัญ เนื่องจากครูคือสื่อกลางในการรับและถ่ายทอดนโยบายไปยังเยาวชนที่จะเติบโตเป็นพลเมืองในอนาคต

2. องค์กรอิสระ คือ องค์กรอิสระที่เกี่ยวกับครู เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อดีตนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และผู้ประสบการณ์หรือการรับรู้เกี่ยวกับครู องค์กรอิสระนี้สามารถแสดงทัศนะได้เต็มที่ เนื่องจากไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับครูจากทางภาครัฐ ทำให้ครูเกิดความเข้าใจในความเป็นพวกเดียวกัน แต่อีกนัยหนึ่งก็แฝงการประชาสัมพันธ์ในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอาชีพครูด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการขายไฟล์เอกสารให้ครูง่ายต่อการประกอบอาชีพมากขึ้น หรือต้องการฐานลูกค้าที่เป็นครูเพื่อทำให้ธุรกิจเติบโตต่อไปได้

3. ผู้ประกอบอาชีพครู คือ ข้าราชการครูในโรงเรียน สามารถบอกเล่าประสบการณ์เสียงสะท้อนของผู้ประกอบอาชีพครูต้องเผชิญอยู่ในปัจจุบัน แสดงความเข้าใจและเป็นกระบอกเสียงแทนผู้ประกอบอาชีพครู ยิ่งเข้าใจความรู้สึกครูในฐานะผู้ปฏิบัติมากเพียงใด ยิ่งส่งผลต่อการแพร่กระจายตัวบทมากขึ้นและรวดเร็วผ่านการแชร์ (share) อีกทั้งยังรับรายได้จากพื้นที่สื่อใหม่ในสังคมออนไลน์อีกด้วย

2) กระบวนการรับและการตีความตัวบท

กระบวนการรับและการตีความตัวบทเกี่ยวกับ “ครูไทย” ในสื่อใหม่ เพื่อสะท้อนให้เห็นมุมมองและมิติทางความคิดของผู้กำหนดนโยบาย องค์กรอิสระ และผู้ประกอบการอาชีพครู แสดงถึงกลไกและการขับเคลื่อนความคิดเกี่ยวกับ “ครูไทย” ในสังคมไทยของแต่ละกลุ่ม

ดังนั้นจะพบว่ากระบวนการรับตัวบทนั้น จำแนกกระบวนการรับตัวบท แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้รับสารจากตัวบทโดยตรง คือ บุคคลที่ประกอบอาชีพครู เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องทั้งในด้านนโยบาย ประสบการณ์ หรือการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพครู แสดงถึงความเข้าใจความเหน็ดเหนื่อยของผู้ประกอบอาชีพครูจนเกิดวาทกรรม “ครูคือปูชน” และ 2) กลุ่มผู้รับสารจากตัวบทโดยอ้อม คือ บุคคลทั่วไป วาทกรรมที่ฝังรากลึกของอาชีพครูคือ “ครูคือแม่พิมพ์ของชาติ” “ครูคือผู้เสียสละ” วาทกรรมเหล่านี้ ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นเบาลง เพราะครูส่วนใหญ่จะคอยย้ำเตือนตนเองปฏิบัติตามกรอบหรือระเบียบและเป็นตามความคาดหวังของสังคม

ส่วนการตีความตัวบท แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มคนที่มีความเชื่อความศรัทธาในอาชีพครู การเคารพ ยกย่อง เพื่อแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ผ่านพิธีไหว้ครู ความเชื่อถึงความศักดิ์สิทธิ์ ไม่ว่าจะเป็นครูผู้มีชีวิตอยู่หรือครูผู้ล่วงลับ เป็นกลุ่มคนที่แสดงความนับถือหรือเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ 2) กลุ่มคนที่ให้ความเคารพความเป็นครูแบบดั้งเดิม แต่ก็แสดงความเข้าใจความเป็นมนุษย์ของอาชีพครูว่าเป็นเพียงอาชีพหนึ่ง และ 3) กลุ่มคนที่มีมุมมองว่าครูเป็นเพียงปูชนธรรมาคนหนึ่งที่ประกอบอาชีพครู มีทั้งดีและไม่ดีปะปนอยู่ในตนเอง

3. วิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับอุดมการณ์ “ครูไทย” ในสื่อใหม่

งานวิจัยนี้จำแนกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ความคิดในสังคมและวัฒนธรรมไทยที่มีอิทธิพลต่ออุดมการณ์ “ครูไทย” และผลของอุดมการณ์ “ครูไทย” ที่อาจมีต่อสังคมไทย ดังนี้

3.1 ความคิดและความเชื่อเกี่ยวกับครูในสังคมและวัฒนธรรมไทย

3.1.1 ครูคือผู้เสียสละตนต่อวิชาชีพ

ครูยอมทุ่มเทร่างกาย แรงใจ และเวลาเพื่อประโยชน์ของศิษย์และความก้าวหน้าของการศึกษา แม้จะต้องประสบกับข้อจำกัดและอุปสรรคหลายประการ จากผลการสำรวจสวนดุสิตโพล (2563: ออนไลน์) สำรวจความเชื่อมั่นครูไทย พบว่าครูยังคงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น ศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ ขยัน เสียสละ อดทน และมีความรับผิดชอบสูง ความเสียสละนี้รวมไปถึงการแบกรับภาระงานและบทบาทอื่น ๆ เกินกว่าหน้าที่การสอน (ทรัพย์สุรีย์ วงษา 2566: 2) เพื่อธำรงไว้ซึ่งคุณภาพของการศึกษาและประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน อีกทั้งยังสะท้อนถึงการยึดมั่นในจรรยาบรรณและเกียรติภูมิของวิชาชีพ ครูจำนวนมากยินดีสละความสะดวกสบายส่วนตัวหรือแม้แต่การจ่ายทรัพย์สินส่วนตัว เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับศิษย์ การเสียสละตนต่อวิชาชีพของครูเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ทำให้ครูได้รับการยกย่อง (ธนัชนพร ฉันทาภิสิทธิ์ 2563: 37) และได้รับความไว้วางใจจากสังคม ทำให้อาชีพครูดำรงไว้ซึ่งคุณค่าและศรัทธาของประชาชน

3.1.2 ครูคือผู้มีบุญคุณต่อศิษย์

ครูทำหน้าที่สั่งสอน ถ่ายทอดวิชา ความรู้ และคุณธรรมแก่ศิษย์ด้วยความเอาใจใส่ และทุ่มเท เปรียบเสมือน “ผู้ให้กำเนิดทางปัญญา” นอกเหนือจากวิชาความรู้แล้วครูยังเป็นผู้หล่อหลอมความคิด ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่ศิษย์อันเป็นรากฐานสำคัญในการดำรงชีวิตในสังคม ดังนั้น ครูจึงเป็นผู้มีพระคุณที่ศิษย์ควรสำนึกในคุณค่าและตอบแทนด้วยความกตัญญู (ธนัชนพร ฉันทาภิสิทธิ์ 2563: 30) สังคมไทยยกย่องครูเสมือนบุพการีทางวิญญาณ เพราะครูช่วยขัดเกลอบรมสั่งสอนจนศิษย์เจริญงอกงามทั้งด้านความรู้และคุณธรรม เป็นความผูกพันด้านคุณค่าระหว่างครูกับศิษย์ ที่ดำรงอยู่ในความทรงจำและความสำนึกตลอดไป ดังนั้น “พระคุณที่ 3” (ภิญญพันธ์ พจนนลาวัณย์ 2567: 133) จึงเป็นคำเปรียบยกย่องครูในฐานะผู้มีบุญคุณสูงสุดต่อการหล่อหลอมชีวิตของศิษย์เป็นการตอกย้ำถึงเกียรติและศักดิ์ศรีของวิชาชีพครู (ทรัพย์สุรีย์ วงษา 2566: 17)

3.1.3 ครูคือแม่พิมพ์ของชาติ

คำว่า “ครูคือแม่พิมพ์ของชาติ” (ธนัชนพร ฉันทาภิสิทธิ์ 2563: 30) เป็นวาทกรรมนัยเชิงอุดมคติที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในสังคมไทยมายาวนาน โดยสื่อถึงบทบาท

ของครูในฐานะผู้สร้างและหล่อหลอมเยาวชนให้เติบโตเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ ครูทำหน้าที่เหมือนแม่พิมพ์ที่สร้างคนให้มีคุณภาพทั้งด้านความรู้ ความคิด และคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาสังคมและชาติบ้านเมืองต่อไป หากพิจารณาเชิงวิพากษ์ คำว่า “แม่พิมพ์” อาจสะท้อนมุมมองที่มองมนุษย์เป็นวัตถุที่ถูกผลิตขึ้นตามแบบแผนเดียวกัน คล้ายกระบวนการผลิตในเชิงอุตสาหกรรม คือมีความคาดหวังให้มีลักษณะ ความรู้ หรือทัศนคติไปในทิศทางเดียวกันตามที่ระบบและสังคมกำหนด โดยไม่สนใจเรื่อง ความแตกต่างระหว่างบุคคล และเป็นการจำกัดศักยภาพการพัฒนาของผู้เรียนในเชิง ความคิดสร้างสรรค์และการเป็นตัวของตัวเอง

3.2 ผลของอุดมการณ์ “ครูไทย” ที่อาจมีต่อสังคม

3.2.1 พฤติกรรมของครูที่สังคมพึงประสงค์

พฤติกรรมของครูที่สังคมพึงประสงค์ คือการแสดงออกทางกาย วาจา และใจ สอดคล้องกับคุณลักษณะอันดีของวิชาชีพ และตอบสนองต่อความคาดหวังของสังคม (ธนัชพร ฉันทาสีหิ 2563: 30) พฤติกรรมเหล่านี้รวมไปถึงบทบาทของครูในฐานะผู้นำทางวิชาการ (เทวฤทธิ์ ผลจันทร์ และ พิระศักดิ์ วรฉัตร 2564: 122) ผู้ถ่ายทอดคุณธรรม และผู้เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม (วสันต์ เกษงาม และคณะ 2565: 73) ในด้านต่อไปนี้

1. ด้านวิชาการ ต้องมีความรู้รอบด้านโดยเฉพาะต้องมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาที่สอน (พระครูสุตวรธรรมกิจ และ พระมหาพงศ์ทราทิพย์ สุธีโร 2563: 25) สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและมีวิธีสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนรวมถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (สมใจ เดชบำรุงและ สมบัติ เดชบำรุง 2561: 123) 2. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ต้องประพฤติปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ มีเมตตากรุณาต่อศิษย์ และมีความยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ครูยังต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นผู้รักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของอาชีพครู 3. ด้านบุคลิกภาพและความเป็นแบบอย่าง ต้องมีบุคลิกที่เหมาะสม พุดจาสุภาพ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สามารถควบคุมตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ และแสดงออกถึงความเป็นผู้นำและผู้เอื้ออาทร ทั้งยังควรเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ (ทรัพย์สุรีย์ วงษา 2566: 11) เพื่อเป็นแบบอย่างของการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4. ด้านสังคมและการ

มีส่วนร่วม ต้องมีจิตสาธารณะ (ธนัชพร ฉันทากสิธิ 2563: 41) มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน (เซน ร่มพฤกษ์ 2563: 15) และสังคม มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และทำหน้าที่เป็น “ตัวกลาง” เชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว และสังคมในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

3.2.2 การยอมรับและปฏิบัติตามบรรทัดฐาน “ครูไทย” ที่อยู่นอกเหนือบรรทัดฐาน “วิชาชีพ”

ครูไม่ได้ทำหน้าที่เพียงตามกรอบจรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพครูเท่านั้น แต่ครูต้องยอมรับและปฏิบัติตามบรรทัดฐาน “ครูไทย” ด้วย กล่าวคือ ครูไทยถูกคาดหวังจากสังคมให้นำเสนอภาพลักษณ์และปฏิบัติตนในลักษณะที่สูงส่งกว่ามาตรฐานของอาชีพอื่น ๆ ครูจึงถูกกำหนดให้เป็น “ผู้มีศีลธรรม” (วสันต์ เกษงาม และคณะ 2565:72) หรือ “แบบอย่างทางคุณธรรม” ที่ต้องดำรงตนอย่างสมบูรณ์แบบตลอดเวลา ทั้งในหน้าที่การสอนและชีวิตส่วนตัวด้วย ด้วยเหตุนี้ทำให้ครูจำนวนมากต้องแสดงออกเกินกว่าปกติเพื่อไม่ให้ถูกมองว่าไม่เหมาะสมและไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า “ไม่สมศักดิ์ศรีความเป็นครู” ดังนั้น “บรรทัดฐานครูไทย” จึงเป็นวาทกรรมทางสังคมที่สร้างความคาดหวังเกินจริงเพื่อรักษาภาพลักษณ์และศรัทธาที่สังคมมีต่ออาชีพครู ครูจึงต้องดำรงตนเป็นผู้เสียสละ ผู้มีเมตตา ผู้มีบุญคุณ และแม่พิมพ์ของชาติไปพร้อมกัน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับชีวิตจริงของครูไทย จึงนำไปสู่ภาวะความกดดัน ความเครียด และความรู้สึกไม่เป็นอิสระในการใช้ชีวิตของครูไทย

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า กลวิธีทางภาษาที่สื่อชุดความคิดเกี่ยวกับครูไทยในสื่อใหม่ ถูกนำเสนอผ่านยูทูบและเฟซบุ๊ก อุดมการณ์ “ครูไทย” ประกอบด้วยกลวิธีทางภาษาที่สัมพันธ์กับชุดความคิด 4 ชุดความคิด ได้แก่ ครูคือแม่พิมพ์ของชาติ ครูคือผู้เสียสละ ครูคือผู้มีบุญคุณ และครูคือปुरुชน ทำให้เกิดอุดมการณ์ “ครูไทย” ของผู้กำหนดนโยบาย องค์กรอิสระ และผู้ที่ประกอบอาชีพครู ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ชุดความคิด ผู้ผลิตและกลวิธีทางภาษาที่สัมพันธ์กับชุดความคิด

ชุดความคิด	ผู้ผลิต			กลวิธีทางภาษา											
	ผู้กำหนดนโยบาย	องค์กรอิสระ	ผู้ประกอบการวิชาชีพครู	อุปถัมภ์	การเสนอแนะ	การอ้างอิงผลสำรวจ	การใช้คำเรียกแทน	การใช้คำศัพท์	คำถามเชิงวาทศิลป์	การใช้คำบอก	คำแสดงสภาพหรือ	ทัศนภาวะ	การอ้างอิงบุคคล	ปฏิเสธมูลเหตุ	การใช้แซ่ชแถมัก (#)
1. ครูคือแม่พิมพ์ของชาติ	✓	✓		✓	✓	✓	✓								
2. ครูคือผู้เสียสละ	✓		✓					✓	✓	✓	✓	✓	✓		
3. ครูคือผู้มีบุญคุณ		✓							✓						
4. ครูคือปุถุชน		✓	✓	✓										✓	✓

จากตัวอย่างปรากฏว่าชุดความคิดแรก ครูคือแม่พิมพ์ของชาติ วาทกรรมนี้ปรากฏในผู้กำหนดนโยบายและองค์กรอิสระเป็นผู้ผลิต สะท้อนให้เห็นว่าสังคมยังมองครูว่าเป็นแม่พิมพ์ของชาติ โดยใช้กลวิธีทางภาษาที่เด่นชัด คือ อุปถัมภ์ ครู คือ ต้นกล้า หรือเมล็ดพันธุ์ แสดงให้เห็นถึงการเป็นต้นแบบหรือแบบอย่างในการดำเนินชีวิตให้แก่ศิษย์ ซึ่งสอดคล้องกับธนัชพร ฉันทาภิสิต (2563: 30) ที่กล่าวว่า ครูผู้เป็นแม่พิมพ์ของชาติ ที่ทำหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ครูผู้เป็นผู้ใช้อาวุธลับของชาติ ในการนำองค์ความรู้ไปพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามที่ชาติได้กำหนดไว้ แต่ชุดความคิดนี้ไม่ปรากฏในผู้ประกอบการวิชาชีพครู การมองมนุษย์เสมือนผลผลิตทางการเกษตรหรือวัตถุ ต้องการผลิตมนุษย์ที่เหมือนกัน ซึ่งในความเป็นจริงการผลิตเยาวชนไม่จำเป็นต้องให้ทุกคนเหมือนกัน แต่ควรสนับสนุนตามความรู้ความสามารถและตามความถนัดของแต่ละบุคคล ชุดความคิดอาจเป็นการครอบงำทางความคิดและเป็น

การกดดันตัวครู แต่ในฐานะผู้กำหนดนโยบายย่อมมีความคาดหวังในตัวครูให้เป็นแม่พิมพ์ต้นแบบ แบบอย่างที่ดีให้ศิษย์ประพฤติตาม

ชุดความคิดที่สอง ครูคือผู้เสียสละ วาทกรรมนี้ปรากฏในผู้กำหนดนโยบายเป็นผู้ผลิตใช้กลวิธีทางภาษาที่เด่นชัด คือ การเลือกใช้คำศัพท์ ครูไทยปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะเป็นการเสี่ยงอันตรายจนได้รับอันตราย ถึงแก่ความตาย เพื่อร่วมกันปกป้อง ดูแล ให้ความช่วยเหลือ และไม่ทอดทิ้งนักเรียน และชุดความคิดนี้ยังปรากฏในผู้ประกอบอาชีพครู โดยความเสียสละแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นด้วยกัน คือ ความเสียสละต่อการปฏิบัติหน้าที่ และการสละชีวิตเพื่อเป็นเพื่อเรียกร้องแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง ไม่ต้องแบกความรับผิดชอบอื่นที่เกินขอบเขตและหน้าที่ของครูผู้สอน เพื่อเป็นกระบอกเสียงให้กับเพื่อนร่วมวิชาชีพครูที่ประสบปัญหาเดียวกัน ชุดความคิดนี้ปลูกฝังความนึกคิดของคนในสังคมว่าครูต้องประพฤติตามระเบียบและจรรยาบรรณวิชาชีพครู แม้ว่าบางการกระทำจะเกินขอบเขตและหน้าที่ของครูผู้สอน แต่ในฐานะผู้ปฏิบัติก็ต้องสนองนโยบาย ดังที่ ธนัชพร ฉันทากสิธิ (2563: 113) กล่าวว่า ครูผู้เสียสละตนเองในการทำงานหนักโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลักดันความสำเร็จของศิษย์หรือความต้องการให้ศิษย์ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้ ไม่เกรงกลัวต่อความเหนื่อยยากในการทำงาน สอดคล้องกับ กานต์ธีรา สมาลวงษ์, ณัฏชา ศรีลาชัย, อชิรญา หวังสวัสดิ์ปรีชา และพรหมมินทร์ ประไพพงษ์ (2566: 41) กล่าวว่า ครูที่ดีจะต้องเสียสละผลประโยชน์ส่วนตน และต้องมุ่งมั่นทำหน้าที่ครูอย่างเต็มความสามารถ ด้วยเหตุนี้การครอบงำทางความคิดและความคาดหวังของผู้กำหนดนโยบายไม่ว่าปัญหาการจัดการระบบโครงสร้างทางการศึกษาของภาครัฐ ก็จะถูกกลบด้วยคำว่าครูคือผู้เสียสละ

ชุดความคิดที่สาม ครูคือผู้มีบุญคุณ ปรากฏในองค์กรอิสระเป็นผู้ผลิต ใช้กลวิธีทางภาษาที่เด่นชัด คือ การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านนึกคิดว่าครูเป็นผู้มีบุญคุณที่ศิษย์ควรเคารพยกย่อง เพราะทุ่มเททั้งแรงกายแรงใจ อบรมสั่งสอนวิชาความรู้ คุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เป็นคนที่สมบูรณ์และดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ดังที่ ธนัชพร ฉันทากสิธิ (2563: 30) กล่าวว่า ครูทำหน้าที่สั่งสอน ถ่ายทอดวิชา ความรู้ และคุณธรรมแก่ศิษย์ด้วยความเอาใจใส่และทุ่มเท เปรียบเสมือน “ผู้ให้กำเนิดทางปัญญา” นอกเหนือจากวิชาความรู้แล้วครูยังเป็นผู้หล่อหลอมความคิด ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

และค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่ศิษย์อันเป็นรากฐานสำคัญในการดำรงชีวิตในสังคม ดังนั้น ครูจึงเป็นผู้มีพระคุณที่ศิษย์ควรสำนึกในคุณค่าและตอบแทนด้วยความกตัญญู แต่อีกนัยหนึ่ง องค์กรอริสระกำลังช่วยเป็นกระบอกเสียงให้กับครูว่า “พระคุณที่สาม” จะมีความสุขได้อย่างไร หากภาระงานมากมาย เบียดเบียนเวลาสอนและเวลาส่วนตัวของครู งานที่นอกเหนือขอบเขต ควรเป็นความรับผิดชอบของใคร

ชุดความคิดที่สี่ ครูคือปุถุชน ปรากฏในองค์กรอริสระเป็นผู้ผลิต ใช้กลวิธีทางภาษา ที่เด่นชัด คือ ปฏิเสธมูลบท และปรากฏในผู้ประกอบอาชีพครูใช้กลวิธีทางภาษาที่เด่นชัด คือ อุปลักษณ์ กลวิธีทางภาษาอาจมีความแตกต่าง แต่ทั้งคนสองกลุ่มปรากฏการปฏิเสธหรือเห็นแย้ง วาทกรรม “ครูคือผู้เสียสละ” พยายามสื่อถึงว่าครูไม่ได้ดีทุกอย่าง อาจมีการกระทำหรือ พฤติกรรมด้านลบปะปนอยู่ในตัวตนของครู สะท้อนความคิดว่า “ครูคือปุถุชน” เป็นมนุษย์ คนหนึ่งเท่านั้นที่มีความดีความชั่วเสมือนคนทั่วไป สอดคล้องกับธารารัตน์ เป็ดทิพย์ และมารศรี สอทิพย์ (2561: 981) กล่าวว่า การประกอบสร้างความเป็นครูจริงในสังคมที่คน คาดหวัง แต่แท้จริงแล้วครูก็เป็นปุถุชนธรรมดาคนหนึ่ง ในสังคมย่อมมีความหลากหลาย ทางอารมณ์ ความคิดความรู้สึก ไม่ได้แตกต่างไปจากคนในอาชีพอื่น ๆ

วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม กระบวนการผลิตและการกระจายตัวบทรวมถึงกระบวนการ รับและการตีความตัวบทเกี่ยวกับ “ครูไทย” ในสื่อใหม่ สะท้อนให้เห็นมุมมองและมิติ ทางความคิดของผู้กำหนดนโยบาย องค์กรอริสระ และผู้ประกอบอาชีพครู แสดงถึงกลไก และการขับเคลื่อนความคิดเกี่ยวกับ “ครูไทย” ในสังคมไทยของแต่ละกลุ่ม อาทิ ผู้กำหนด นโยบาย เน้นภาพเชิงบวกของครูไทย ในฐานะต้นสังกัดที่ควบคุมและมอนิเตอร์นโยบายทางการศึกษา แก่ครู ส่วนองค์กรอริสระ เน้นการสะท้อนปัญหา บางมุมก็คาดหวังในการปฏิบัติตนและบางมุม ก็เข้าใจความเป็นมนุษย์ของครู และผู้ประกอบอาชีพครู เน้นการสะท้อนปัญหาและแสดง ความเป็นตัวตนของครูไทยว่า ครูก็คือมนุษย์คนหนึ่งที่มีความดีความชั่วเสมือนบุคคลทั่วไป

นอกจากนี้ แม้ว่าอุดมการณ์ครูไทยในชุดความคิดดั้งเดิมยังคงอำนาจอยู่ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นแม่พิมพ์ของชาติ หรือครูผู้เสียสละ แต่สื่อใหม่ก็เป็นพื้นที่ในการสะท้อน ชุดความคิด “ครูไทย” ในปัจจุบันได้มากขึ้น พบการต่อรองทางความคิดกับกระแสหลัก คือ “ครูคือปุถุชน” เพื่อไม่ให้สังคมคาดหวังครูเกินมนุษย์ธรรมดาทั่วไป อีกทั้งแสดง

ความเป็นตัวตนของ “ครูไทย” ในสื่อใหม่ งานวิจัยนี้ ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของภาษา ในการกำหนดการรับรู้ของสังคมต่อวิชาชีพครู ซึ่งสื่อใหม่จะช่วยให้สังคมไม่ตกอยู่ภายใต้ อุดมการณ์ที่ครอบงำ มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครูไทย ในอนาคตต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กานต์ธีรา สมาลาวงษ์, ณัชชา ศรีลาชัย, อชิรญา หวังสวัสดิ์ปรีชา และ พรหมมินทร์ ประไพพงษ์. 2566. ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับชุดความคิดความเป็นครูในภาพยนตร์สั้น ชุดหนึ่งครูของ 7-Eleven. **วรรณวิทัศน์**. 23(4): 33-65.
- คชาธิป พาณิชตระกูล. 2556. ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ว่าด้วยชายรักชายในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ปี พ.ศ. 2555: การศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทิมา อังคพณิกิจ. 2561. การวิเคราะห์ข้อความ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เซน ร่มพฤกษ์. 2563. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพของครูในโรงเรียนบ้านนาสาร อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ทรัพย์สุรีย์ วงษา. 2566. การพัฒนาตัวบ่งชี้ความเป็นครูมืออาชีพของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- เทวฤทธิ์ ผลจันทร์ และ พีระศักดิ์ วรฉัตร. 2564. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ
ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. *Journal of
Modern Learning Development* 6 (2): 122
- ธงชัย สมบูรณ์. 2561. **ความเป็นครู**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- ธนัชร ฉันทากสิธิ์. 2563. **วาทกรรมความเป็นครูไทยในบทเพลงประกอบพิธีไหว้ครูใน
สถาบันผลิตครู**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธารรัตน์ เป็ดทิพย์ และมารศรี สอทิพย์. 2561. ภาพแทนครูในบทเพลงชุด “ครูในดวงใจ.
การประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายความร่วมมือวิชาการและวิจัยด้าน
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (23-32). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
26 สิงหาคม 2560.
- ธีระ บุชบกแก้ว. 2562. **ภาพตัวแทนผู้สูงอายุไทยที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในวาทกรรม
สื่อสาธารณะ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเสริฐ รุณรา และ สุนทรี โชติติลก. 2567. ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์
การท่องเที่ยวเพื่อ “แสวงบุญ” ในบริบทสังคมพุทธศาสนาของไทย. *Silpakorn
University e-Journal* 44 (3): 46.
- พระครูสุตวรธรรมกิจ และ พระมหาพงศ์ทราทิพย์ สุธีโร. 2563. การพัฒนาครูไทยสู่
ศตวรรษที่ 21. **วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์**. 5 (2): 19, 25.
- พระมหาสุวัฒน์ กิตติเมธี (คงยืน) และ สมควร นามสีฐาน. 2565. บทบาทครูในการสร้าง
บรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์**. 7 (3): 589-595.
- พิชญาวี ทองกลาง. 2564. ภาษากับภาพแทนครูในวาทกรรมเพลงไทยตามแนวทาง
วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น

ภิญญพันธุ์ พจนะลาวัณย์. 2567. จากพระคุณที่ 3 ถึงศศ.3 : พลวัตวิชาชีพครูว่าด้วยอำนาจและสถานภาพทางสังคมในสังคมไทย. **วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร** 20 (1): 12.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2554. **พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด มหาชน.

วสันต์ เกษงาม, ประยูร แสงใส, สรุวุฒิ แสงมะโน, อัครเดช นิลโยธิน และบัญชา ธรรมบุตร. 2565. คุณธรรมจริยธรรมกับความเป็นครู. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์** 7(3): 73.

วิกานดา พรสกุลวานิช. 2567. **สื่อใหม่และการจัดการการสื่อสาร (New media and communication management)**. พิมพ์ครั้งที่ 4. ปทุมธานี:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิไลลักษณ์ เกื้อนคำแสน. 2565. บทบาทของครูไทยในยุคปกติวิถีใหม่. **วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์**. 12(3) (กันยายน - ธันวาคม 2565) : 676.

สมใจ เดชบำรุง และ สมบัติ เดชบำรุง. 2561. คุณลักษณะของครูไทยในศตวรรษที่ 21. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร** 16 (1): 123.

สวนดุสิตโพล. 2563. **ดัชนีครูไทย ปี2563 “ครูไทยในยุคโควิด-19”** ค้นเมื่อ 10 เมษายน 2568, จาก https://dusitpoll.dusit.ac.th/UPLOAD_FILES/POLL/2564/PS-2564-1610758942.pdf

หลู ชินฮุย และ เทวากร คำสัตย์. 2565. ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมโฆษณาสินค้าสุนัข. **Journal of Humanities and Social Sciences University of Phayao**. 10(1), 159-180.

อรวิ บุณนาค. 2562. **กลวิธีทางภาษาในการประกอบสร้างภาพลักษณ์องค์กรธุรกิจในภาวะวิกฤตผ่านเฟซบุ๊กองค์กร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาษาต่างประเทศ

Fairclough, N. 1995. **Media Discourse**. London: Arnold.

Varkey Foundation. 2018. **Global Teacher Social Status Index**. Retrieved 10 April 2025, from <https://www.varkeyfoundation.org/global-teacher-status>